

III

(Akty przygotowawcze)

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

564. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO –
INTERACTIO, 20.10.2021–21.10.2021

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Aktualizacja nowej strategii przemysłowej z 2020 r. – tworzenie silniejszego jednolitego rynku sprzyjającego odbudowie Europy«”

[COM(2021) 350 final]

(2022/C 105/10)

Sprawozdawczyni: **Sandra PARTHIE**Współsprawozdawca: **Dirk BERGRATH**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 1.7.2021
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	30.9.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	21.10.2021
Sesja plenarna nr	564
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	194/0/0

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Spójna strategia przemysłowa powinna koncentrować się na dwóch wymiarach: ożywieniu gospodarczym po pandemii oraz odbudowie i odporności. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje apel o współtworzenie ścieżek transformacji na rzecz zielonej i cyfrowej przyszłości oraz podkreśla, że należy tego dokonać we współpracy z przemysłem, organami publicznymi, partnerami społecznymi i innymi zainteresowanymi stronami. Zdaniem Komitetu pierwszym krokiem do pomyślnego i spójnego wdrożenia strategii przemysłowej jest ukształtowanie właściwych ram z naciskiem na konkurencyjność i innowacje, którymi to ramami należy się zająć w każdym ekosystemie, z jasnymi celami i założeniami.

1.2. W tym kontekście EKES wzywa do opracowania specjalnych kluczowych wskaźników efektywności, które mierzą nie tylko konkurencyjność ekosystemu, ale również kwestie horyzontalne. Podkreśla przy tym potrzebę dokonywania regularnych ocen wybranych wskaźników oraz ich dostosowywania lub zmiany z upływem czasu.

1.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji Europejskiej do utrzymania i rozwoju bazy przemysłowej i wytwórczej Europy oraz podkreśla, że partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego mają do odegrania kluczową rolę i powinni zostać włączeni w kształtowanie przyszłości europejskiego przemysłu. Apeluje również o dostosowanie środków przewidzianych dla osiągnięcia neutralności klimatycznej i transformacji cyfrowej do celu dobrobytu społecznego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

1.4. Komitet zgadza się, że odporność łańcucha wartości nabrała większego znaczenia i popiera starania Komisji o bezpieczeństwo łańcuchów dostaw i poprawę odporności przedsiębiorstw, ponieważ jest to istotne dla gospodarki UE, a pandemia COVID-19 ujawniła nieoczekiwane niedostatki, w tym na jednolitym rynku.

1.5. W niektórych dziedzinach pandemia pogłębiła niestety dysproporcje między bogatymi i mniej zamożnymi państwami członkowskimi UE. To stwarza jeszcze większe zagrożenie dla spójności społecznej i gospodarczej. Next Generation EU jest bezprecedensowym instrumentem mającym zminimalizować ten wpływ i musi zostać wykorzystany do osiągnięcia lepszej konwergencji między państwami członkowskimi i regionami europejskimi również w odniesieniu do dwojakiej transformacji w kierunku zrównoważonej i cyfrowej Europy.

1.6. Sojusze przemysłowe okazują się skuteczną metodą realizacji transgranicznych projektów przemysłowych na dużą skalę w strategicznych dziedzinach. Te sojusze przemysłowe, wraz z ważnymi projektami stanowiącymi przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania (IPCEI), mają kluczowe znaczenie dla odbudowy i dla promowania europejskich norm i kluczowych technologii, w szczególności w obszarach, w których sam rynek nie jest w stanie zapewnić rezultatów lub jest zakłócony.

1.7. Naszym zdaniem uwieńczone powodzeniem wdrożenie tego rodzaju projektów wymaga ścisłego dialogu z przedstawicielami pracowników, związkami zawodowymi, przedstawicielami przedsiębiorstw i federacjami pracodawców, tak aby uwzględnić ich wiedzę fachową i jak najbardziej zmniejszyć zakres niewiadomych w procesie przekształcenia. Muszą one zostać uzupełnione oceną skutków dotyczącą wpływu procesów dekarbonizacji na tworzenie wartości, zatrudnienie i umiejętności wymagane do niskoemisyjnej produkcji przemysłowej i gospodarki o obiegu zamkniętym.

1.8. Ogromne znaczenie ma określenie jasnych i odpowiednich środków wspierających europejskie MŚP⁽¹⁾. EKES popiera zamiar zapewnienia przedsiębiorstwom różnej wielkości łatwo dostępnego wsparcia dla innowacji i pełnego wykorzystania cyfryzacji. Konieczna jest również zmiana polityki w celu sprostania wyzwaniom związanym z zatrudnieniem, przed którymi stoją przedsiębiorstwa, i przyciągnięcia wykwalifikowanej siły roboczej. Potrzebne jest także środowisko przyjazne dla biznesu oraz inwestycje w infrastrukturę społeczną, w umiejętności pracowników i szkolenia oraz w godne warunki pracy.

1.9. Niedobory w strategicznych łańcuchach wartości oraz brak pracowników z odpowiednimi umiejętnościami osłabiają zdolność europejskich sektorów przemysłu do szybkiej odbudowy po pandemii. Zasadnicze znaczenie ma zdecydowane działanie państw członkowskich i UE zmierzające do rozwiązania kwestii strategicznych zależności⁽²⁾, w tym poprzez reindustrializację, gospodarkę o obiegu zamkniętym, politykę handlową i środki na rzecz umiejętności. W ogólnym ujęciu to przedsiębiorstwa mają największe możliwości przeglądu i zrewidowania swoich łańcuchów wartości i należy je w tym wspierać.

1.10. Unia Europejska musi pozostać otwarta i sprawiedliwa oraz opierać się na wartościach, aby przyciągać inwestorów i wspierać działalność gospodarczą. Niemniej EKES popiera otwarty i sprawiedliwy jednolity rynek, dzięki któremu przedsiębiorstwa europejskie mogą konkurować na rynkach zagranicznych, i w związku z tym apeluje do Komisji i państw członkowskich o dopilnowanie, by inwestycje były przeznaczane na rozwiązania cyfrowe, które wnoszą wartość dodaną dla gospodarek europejskich. Cyfryzacja gospodarki powinna być promowana w sposób sprzyjający włączeniu społecznemu i należy zapobiegać wszelkiego rodzaju dyskryminacji cyfrowej.

1.11. EKES jest przekonany, że zestaw środków ogłoszony przez Komisję w celu zwalczania nieuczciwej konkurencji wynikającej z subsydiów zagranicznych powinien być również wykorzystany jako narzędzie reindustrializacji Europy i wspierania jej przemysłowych łańcuchów wartości. Komitet popiera również mapowanie europejskich łańcuchów produkcyjnych, przy czym przemysł odgrywa wiodącą rolę w tej rekonstrukcji. Wzywa także do lepszego promowania europejskich standardów w wymiarze globalnym.

2. Komunikat Komisji

2.1. Komunikat aktualizuje nową strategię przemysłową dla Europy opublikowaną 10 marca 2020 r. Celem aktualizacji jest uchwycenie wpływu kryzysu związanego z COVID-19 na gospodarkę i przemysł w Europie, przedstawienie wniosków wyciągniętych z kryzysu oraz wskazanie priorytetów polityki podzielonych na trzy główne obszary:

- zwiększenie odporności jednolitego rynku,
- podjęcie kwestii strategicznych zależności Europy,

⁽¹⁾ Mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP).

⁽²⁾ EKES pragnie zauważyć, że logicznie rzecz biorąc, powinniśmy mówić o strategicznych „niezależnościach” a nie „zależnościach”, lecz w celu zapewnienia spójności nadal będzie stosować się do terminologii wprowadzonej przez Komisję.

— przyspieszenie transformacji ekologicznej i cyfrowej.

2.2. W aktualizacji zawarto również ocenę odporności i funkcjonowania jednolitego rynku, oceniono potrzeby poszczególnych ekosystemów przemysłowych, określono strategiczne zależności w kluczowych ekosystemach podatnych na zagrożenia oraz zaproponowano kluczowe wskaźniki efektywności służące do monitorowania wdrażania strategii. Uwzględniono w niej wymiar MŚP obejmujący zindywidualizowane wsparcie finansowe i środki umożliwiające małym i średnim przedsiębiorstwom i przedsiębiorstwom typu start-up sprostanie dwojakiej transformacji.

3. Uwagi ogólne

3.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje uaktualnienie strategii przemysłowej. Było to potrzebne, ponieważ kryzys związany z pandemią 19 wywarł presję na gospodarce i przemysłowe łańcuchy wartości Europy, mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, a także na obywateli – w szczególności młodzież, osoby, które utraciły pracę, osoby o niskich zarobkach oraz grupy znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji, takie jak osoby z niepełnosprawnościami i kobiety. Ujawniono dodatkowe słabości, zależności i luki w łańcuchach dostaw; aby można było skutecznie się nimi zająć, niezbędna jest oparta na dowodach ocena. EKES z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji Europejskiej do utrzymania i rozwoju bazy przemysłowej i wytwórczej oraz podkreśla, że partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego mają do odegrania kluczową rolę i powinni zostać włączeni w kształtowanie przyszłości europejskiego przemysłu. W szczególności podkreśla zasadnicze znaczenie, jakie dla tworzenia konkurencyjnej polityki przemysłowej mają dialog społeczny, partnerzy społeczni i negocjacje zbiorowe oraz zaangażowanie pracowników i społeczeństwa obywatelskiego.

3.2. Jednocześnie w świetle faktu, że wyzwania z okresu sprzed pandemii COVID-19 nie zniknęły, właściwe jest zapewnienie spójności ze środkami zaproponowanymi w strategii przemysłowej z 2020 r. Odbudowa będzie wymagać czasu i w tym procesie niezbędne jest stałe wsparcie dla europejskiego przemysłu, przedsiębiorstw i pracowników. Wyzwanie, jakim jest dwojaka transformacja – zajęcie się kwestią zmiany klimatu i dokonanie postępów w cyfryzacji – wymaga wysiłków ze strony przedsiębiorstw i władz publicznych i musi odgrywać główną rolę w nowoczesnej strategii przemysłowej dla Europy. EKES zaznacza, że aby transformacja była sprawiedliwa i nie pozostawiała nikogo w tyle, środki mające doprowadzić do neutralności klimatycznej i transformacji cyfrowej muszą wpisywać się w cel dobrostanu społecznego i zrównoważonego wzrostu. Uwadze skoncentrowanej na odbudowie po kryzysie związanym z COVID-19 musi towarzyszyć nie tylko długoterminowa perspektywa ekologicznej i cyfrowej transformacji, lecz również ogólna orientacja na produktywność i konkurencyjność.

3.3. Komitet zgadza się, że odporność łańcucha wartości nabrała większego znaczenia i popiera starania Komisji o bezpieczeństwo łańcuchów dostaw i poprawę odporności przedsiębiorstw, ponieważ jest to istotne dla gospodarki UE, a pandemia COVID-19 ujawniła nieoczekiwane niedostatki, w tym na jednolitym rynku. Silna horyzontalna polityka przemysłowa powinna wspierać europejską bazę przemysłową bez uznaniowej interwencji w wyniku rynkowe. EKES zwraca uwagę na znaczenie innowacji. W programie prac politycznych, lecz przede wszystkim prac przedsiębiorstw, powinno znaleźć się poszukiwanie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa dostaw i zwiększenie zdolności do radzenia sobie z zakłóceniami.

3.4. Umiejętności mają kluczowe znaczenie we wspieraniu dwojakiej transformacji i przyczynianiu się do odbudowy. Unia Europejska może być potęgą geopolityczną wyłącznie wówczas, gdy posiada bardzo konkurencyjną bazę przemysłową, silne przedsiębiorstwa i wysoko wykwalifikowanych pracowników, zakłady produkcyjne na terytorium UE oraz jasne i sprawiedliwe zasady funkcjonowania rynku wewnętrznego. EKES wspiera pakt na rzecz umiejętności, którego celem jest promowanie podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania dorosłych pracowników. Działania związane z paktem, takie jak tworzenie partnerstw na rzecz umiejętności w każdym ekosystemie, w tym partnerstw publiczno-prywatnych, najlepiej rozwijać na szczeblu sektorowym, z udziałem sektorowych partnerów społecznych i odpowiednich organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Ważne jest również, aby krajowe inicjatywy na rzecz umiejętności zachęcały pracodawców do oferowania możliwości szkolenia. W tym względzie zasadnicze znaczenie ma wymiar terytorialny; rynki pracy należy właściwie ocenić z myślą o tworzeniu nowych możliwości zatrudnienia we wszystkich regionach. EKES będzie monitorował te aspekty i wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby włączały partnerów społecznych i społeczeństwo obywatelskie w monitorowanie i wdrażanie planów w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, które muszą być spójne z Europejskim Zielonym Łądem i strategią przemysłową. Europa potrzebuje wysoko wykwalifikowanej siły roboczej dostosowanej do zmian, w obliczu których stoi gospodarka. Skuteczne podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie to ogromne wyzwanie ⁽³⁾.

⁽³⁾ Dz.U. C 374 z 16.9.2021, s. 16.

3.5. EKES z uznaniem przyjmuje szczegółową analizę skutków pandemii COVID-19 przeprowadzoną w kontekście strategii. Proponowane działania i instrumenty związane ze stałym monitorowaniem i obserwacją, takie jak roczne sprawozdanie dotyczące jednolitego rynku czy monitorowanie surowców krytycznych, mogą stać się źródłem bardzo przydatnych zbiorów danych do oceny siły przemysłowej Europy oraz podstawą do kształtowania horyzontalnej polityki przemysłowej, dzięki której Europa ponownie stanie się liderem na szczęblu światowym.

3.6. Jednak zestaw strategii czy planów, takich jak Zielony Ład i Next Generation EU, jest niewystarczający, jeżeli nie jest wdrażany. EKES wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby zapewniły wzajemne dostosowanie różnorodnych planów odbudowy Europy oraz przewidziały niezbędne ramy regulacyjne i zachęty, które pozwolą sektorowi przemysłu, jego przedsiębiorstwom i pracownikom na dokonanie zmian z myślą o zrównoważonej i cyfrowej przyszłości.

3.7. Zgodnie z Europejskim filarem praw socjalnych to wykorzystanie znacznych kwot funduszy publicznych powinno być ukierunkowane na zasadę zrównoważonego rozwoju społecznego i solidarności. Powinna ona być zasadą przewodnią we wdrażaniu zaktualizowanej strategii. Biorąc pod uwagę skalę wyzwań, zasoby udostępnione obecnie za pośrednictwem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji są niewystarczające, by umożliwić stworzenie odpowiednich perspektyw dla regionów i pracowników dotkniętych skutkami procesu zmian strukturalnych. Sprawiedliwa transformacja w sektorze przemysłu może się udać tylko wówczas, gdy będzie przeprowadzona w sposób skoordynowany. EKES uważa, że inwestycji publicznych należy dokonywać za pośrednictwem szeroko zakrojonych i otwartych programów badań takich jak „Horyzont Europa”, aby uniknąć subsydiowania działań, które mogą liczyć na pomoc rynków.

3.8. Polityka przemysłowa i polityka handlowa są wzajemnie powiązane i muszą wzajemnie się wzmacniać oraz eliminować zakłócenia rynku. Zapewnienie, aby UE pozostała otwarta na handel i inwestycje, jest zasadniczym warunkiem zdobycia odporności. Handel może pomóc w dywersyfikacji łańcuchów dostaw i zapewnić UE niezakłócony dostęp do nakładów mających krytyczne znaczenie dla jej zdolności do innowacji i zwiększenia produkcji⁽⁴⁾. Polityka handlowa UE może przyczynić się do zwiększenia naszej globalnej konkurencyjności, m.in. poprzez zwiększenie ambicji partnerów handlowych w dziedzinie klimatu, np. poprzez liberalizację handlu towarami i usługami środowiskowymi. EKES podkreśla, że wszystkie polityki UE powinny promować zrównoważony rozwój zarówno na szczęblu europejskim, jak i międzynarodowym, a także sprawiać, aby rozwojowi gospodarstwu towarzyszyły sprawiedliwość społeczna, poszanowanie praw człowieka, wysokie normy pracy i wysokie normy środowiskowe. Unia Europejska musi pozostać otwarta i sprawiedliwa oraz opierać się na wartościach, aby przyciągać inwestorów i wspierać działalność gospodarczą.

3.9. Jednolity rynek jest największym atutem Europy i jego skuteczne funkcjonowanie będzie kluczowym warunkiem umożliwiający transformację. Komisja powinna nadal koncentrować uwagę na wdrażaniu i egzekwowaniu zasad oraz na usuwaniu barier istniejących na jednolitym rynku jeszcze przed kryzysem.

3.10. W niektórych dziedzinach pandemia pogłębiła dysproporcje między bogatymi i mniej zamożnymi państwami członkowskimi UE. To stwarza jeszcze większe zagrożenie dla spójności społecznej i gospodarczej. Choć Next Generation EU jest bezprecedensowym instrumentem łagodzenia tego wpływu, to EKES ubolewa nad faktem, że w ramach aktualizacji strategii przemysłowej zapomniano o aspekcie regionalnym, a także o peryferyjności czy położeniu geograficznym. Samo podejście ekosystemowe nie zaradzi sytuacji ani nie zmniejszy rozbieżności. Jednym z głównych celów strategii powinno być zmniejszenie różnic między państwami członkowskimi i regionami, a jednocześnie dążenie do pozytywnej konwergencji.

4. Monitorowanie trendów w przemyśle, łańcuchów wartości i konkurencyjności

4.1. Produkcja jest siłą napędową innowacji, punktem centralnym łańcuchów wartości obejmujących usługi oraz źródłem miejsc pracy charakteryzujących się wysoką produktywnością i przynoszących wysokie dochody. Zagwarantowanie przyszłości produkcji, wzmocnienie produkcji przemysłowej i zapewnianie sprzyjającego otoczenia biznesowego i regulacyjnego powinny być podstawą odpornej i nowoczesnej europejskiej polityki gospodarczej i przemysłowej, która chroni i tworzy miejsca pracy.

4.2. Niedobory w strategicznych łańcuchach wartości oraz brak pracowników z odpowiednimi umiejętnościami osłabiają zdolność europejskich sektorów przemysłu do szybkiej odbudowy po pandemii. Państwa członkowskie i UE muszą zająć się kwestią strategicznych zależności, w tym poprzez przyciąganie strategicznej produkcji na terytorium UE, gospodarkę o obiegu zamkniętym i środki polityki handlowej. W ogólnym ujęciu to przedsiębiorstwa mają największe możliwości przeglądu i zrewidowania swoich łańcuchów wartości. EKES jest przekonany, że zestaw środków ogłoszony przez Komisję w celu zwalczania nieuczciwej konkurencji wynikającej z subsydiów zagranicznych powinien być również wykorzystywany jako narzędzie reindustrializacji Europy i wspierania jej przemysłowych łańcuchów wartości. Zwiększenie strategicznych zdolności Europy poprzez nowe sojusze przemysłowe, które w przeciwnym razie nie rozwinęłyby się, może przyczynić się do tworzenia miejsc pracy i wzrostu gospodarczego dzięki przebudowie niektórych strategicznych zakładów produkcyjnych.

⁽⁴⁾ Zob. Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 197 oraz Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 53.

4.3. Europejski sektor wytwórczy musi się mierzyć z coraz większą konkurencją ze strony Stanów Zjednoczonych i Chin. Europa walczy z konkurentami o inwestycje, których można dokonać w wielu częściach świata. Sprzyjające warunki inwestycyjne są zasadniczymi czynnikami decydującymi o przyszłym dobrobycie Europy. Krajowi, europejscy i międzynarodowi inwestorzy potrzebują atrakcyjnych warunków umożliwiających utrzymywanie i podwyższanie kapitału, który ułatwia przyszły rozwój. Istniejące przedsiębiorstwa muszą spełnić warunki do rozwoju, a zakładający firmy muszą być przekonani, że ich projekty biznesowe mogą pomyślnie rozwijać się w Europie. EKES zaleca wzmocnienie podejścia horyzontalnego w strategii przemysłowej, uzupełnionego aspektami wertykalnymi.

4.4. Opodatkowanie może odegrać kluczową rolę jako źródło niezbędnych zachęt, ale nie wtedy, gdy państwa członkowskie nadal konkurują ze sobą w nieuczciwy i szkodliwy sposób, co umożliwia niektórym dużym przedsiębiorstwom unikanie płacenia swojej sprawiedliwej części podatków. EKES popiera przygotowanie wniosku ustawodawczego w sprawie ram BEFIT („Działalność gospodarcza w Europie: ramy opodatkowania dochodu”) i docenia niedawne porozumienia w ramach OECD dotyczące opodatkowania przedsiębiorstw.

4.5. W rocznym sprawozdaniu dotyczącym jednolitego rynku określono zestaw kluczowych wskaźników efektywności w celu przeprowadzenia analizy rozwoju sytuacji gospodarczej i monitorowania postępów osiągniętych w różnych obszarach wskazanych jako priorytetowe dla europejskiego przemysłu. EKES wyraża poparcie dla kluczowych wskaźników efektywności jako narzędzia monitorowania i z zadowoleniem przyjmuje cel opracowania przeglądu wyników gospodarki UE, porównania ich z partnerami międzynarodowymi i analizy specyfiki ekosystemów przemysłowych. Wzywa Komisję, aby przygotowała szczegółową roczną ocenę osiągnięcia proponowanych celów dotyczących wskaźników i w razie potrzeby wprowadziła środki naprawcze. Komitet uważa również, że jeżeli kluczowe wskaźniki efektywności są zasadniczym instrumentem wdrażania strategii przemysłowej, potrzebne są wymierne cele oraz jasny harmonogram i zarządzanie.

4.6. Jednocześnie zdaniem Komitetu potrzebne są wskaźniki, które nie tylko dostarczają jeszcze jeden zbiór danych, lecz również opisują istotne warunki konkurencyjności UE. Proponowane kluczowe wskaźniki efektywności pomijają istotne aspekty, takie jak: wiek, płeć czy profil umiejętności siły roboczej w różnych ekosystemach. Aspekty te mają zasadnicze znaczenia dla przewidywania przyszłych zmian i unikania wąskich gardeł i przeszkód w transformacji europejskiego przemysłu. Jednocześnie są one kluczowym warunkiem inkluzywnej odbudowy, z uwagi na fakt, że właśnie w młodość, kobiety i osoby w niepewnej sytuacji zawodowej kryzys uderzył najmocniej. EKES zaleca uzupełnienie proponowanych kluczowych wskaźników efektywności wskaźnikami mierzącymi efektywność społeczną strategii przemysłowej i jej 14 ekosystemów w celu zapewnienia dobrych warunków pracy i produkcji oraz wysokiej jakości miejsc pracy. Wzywa do opracowania specjalnych wskaźników, które służą do pomiaru nie tylko ekosystemów, lecz również kwestii horyzontalnych, a także apeluje o możliwość ich dostosowania lub zmiany w razie konieczności i w miarę upływu czasu. Kluczowe wskaźniki efektywności powinny np. uwzględniać preferencje konsumentów, zwłaszcza przechodzenie na zrównoważone produkty.

5. Zwiększenie odporności jednolitego rynku

5.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w aktualizacji umieszczono jednolity rynek w centrum uwagi. Silny rynek wewnętrzny jest warunkiem wstępnym tworzenia i rozwoju europejskich przedsiębiorstw oraz osiągnięcia przez nie dobrych wyników. EKES przypomina, że celem jest zapewnienie wysokich norm pracy, norm społecznych i środowiskowych oraz sprawne funkcjonowanie łańcuchów dostaw i sieci tworzących wartość w Europie. Spójność społeczna, przystępne cenowo systemy opieki zdrowotnej, efektywne usługi publiczne, dobra infrastruktura, skuteczne systemy edukacji i dobrze funkcjonujące stosunki pracy są kluczowymi warunkami przyciągania inwestycji i tworzenia dobrobytu.

5.2. EKES popiera wniosek Komisji dotyczący instrumentu nadzwyczajnego jednolitego rynku, zapewniającego większą przejrzystość i koordynację. Z zadowoleniem przyjmuje również szczegółową analizę ekosystemów przemysłowych, której powinny towarzyszyć analizy sektorowe i plany działania, wskazujące nie tylko wzajemne zależności i powiązania, lecz również luki w wielu sektorach w UE, oraz obejmujące ocenę sytuacji na rynku pracy i odpowiadające jej potrzeby pod względem umiejętności. Należy przewidzieć też miejsce dla przeglądu sposobu definiowania i stosowania koncepcji ekosystemów^(?), a także wyboru konkretnych sektorów do celów oceny, tak aby narzędzie to nie stało się nadmierne selektywne.

5.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje dostrzeżenie roli europejskich mikroprzedsiębiorstw i MŚP oraz popiera zamiar udzielenia im pomocy w rozwoju i przyciąganiu wykwalifikowanej siły roboczej. Do tego konieczne jest środowisko przyjazne dla biznesu oraz inwestycje w umiejętności pracowników i szkolenia, a także godne warunki pracy i dobra infrastruktura społeczna. EKES docenia fakt zwrócenia przez Komisję specjalnej uwagi na opóźnienia w płatnościach.

(?) Użycie terminu „ekosystemy” błędnie sugeruje trwałą równowagę. Termin „ekosystemy” nie jest spójnie stosowany w komunikacie KE. W komunikacie w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu z grudnia 2019 r. „ekosystem” odnosi się do systemów naturalnych a nie tych stworzonych przez człowieka. W komunikacie w sprawie aktualizacji strategii przemysłowej termin ten jest stosowany wyłącznie w odniesieniu do systemów przemysłowych.

Przeciwdziałanie takim opóźnieniom jest szczególnie istotne dla MŚP. Alternatywne metody rozwiązywania sporów, które umożliwiają zachowanie poufnego charakteru sporów, mogą być ważnym krokiem w stronę rozwiązania tego problemu.

5.4. Sojusze przemysłowe okazują się skuteczną metodą realizacji transgranicznych projektów przemysłowych na dużą skalę w strategicznych dziedzinach. Te sojusze przemysłowe, wraz z ważnymi projektami stanowiącymi przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania (IPCEI), mają kluczowe znaczenie dla odbudowy i dla promowania europejskich norm i kluczowych technologii, w szczególności w obszarach, w których sam rynek nie jest w stanie zapewnić rezultatów lub jest zakłócony.

5.5. EKES apeluje o reformę zasad pomocy państwa. Obecny system nie odpowiada już potrzebom. Potrzebny jest system, który zmniejsza obciążenia administracyjne, przyspiesza podejmowanie decyzji i ułatwia spełnienie wymogów postanowienia równoważącego. Zasady pomocy państwa mogą być również rozstrzygające dla IPCEI, które są kluczowym czynnikiem zachęcania do publicznych i prywatnych inwestycji.

5.6. EKES z ubolewaniem dostrzega brak uznania w komunikacie dla kluczowej roli, jaką przedsiębiorstwa społeczne odgrywały w czasie pandemii, oraz dla ich znaczenia w dalszym budowaniu odpornej Europy. W tym kontekście zwraca uwagę na przyszły plan działania na rzecz promowania gospodarki społecznej.

5.7. Badania, rozwój i innowacje są bardzo ważne dla przyszłości europejskiego przemysłu. EKES wyraża rozczarowanie, że cel przeznaczania 3 % PKB na inwestycje w badania, rozwój i innowacje nadal w dużej mierze nie został zrealizowany. Niektóre państwa członkowskie inwestują taki odsetek, podczas gdy inne przeznaczają na te inwestycje mniej niż 1 %. Różnice te osłabiają zdolność UE jako bloku na arenie międzynarodowej, plasując ją za Stanami Zjednoczonymi, Japonią i Chinami.

5.8. Zwiększenie odporności jednolitego rynku wymaga promowania integracji rynku. W tym celu wymiar fiskalny, integrację i środki unikania nieuczciwej konkurencji podatkowej należy uwzględnić zarówno na szczeblu europejskim, jak i międzynarodowym. Reguły konkurencji należy również dostosować do nowych realiów, z którymi mamy obecnie do czynienia, niezależnie od polityki przemysłowej.

6. Rozwiązanie kwestii zależności – otwarta strategiczna autonomia w praktyce

6.1. Unia Europejska musi pozostać otwarta i sprawiedliwa oraz opierać się na wartościach, aby przyciągać inwestorów i wspierać działalność gospodarczą. Jej potęgą geopolityczną jest posiadanie konkurencyjnej bazy przemysłowej, silnych przedsiębiorstw i wysoko wykwalifikowanych pracowników, zakładów produkcyjnych na terenie UE oraz jasnych i sprawiedliwych zasad rynku wewnętrznego, które mogą służyć jako przykład w skali międzynarodowej⁽⁶⁾. Ważne jest jednak rozważne stosowanie instrumentów ochrony handlu w celu utrzymania uczciwej konkurencji w UE.

6.2. EKES jest przekonany, że polityka zorientowana na autonomię nie odpowiada potrzebom. Polityka handlowa UE powinna zamiast tego uwzględniać fakt, że kluczowym czynnikiem umożliwiającym osiągnięcie odporności jest otwartość. Ważne jest znalezienie właściwej równowagi między otwartością a planowanym instrumentem prawnym mającym na celu zaradzenie potencjalnie zakłócającemu wpływowi subsydiów zagranicznych na jednolitym rynku zarówno na przedsiębiorstwa, jak i na pracowników. EKES popiera otwarty i sprawiedliwy jednolity rynek oraz równe warunki działania, w ramach których europejskie przedsiębiorstwa mogą konkurować na rynkach zagranicznych.

6.3. Jednocześnie należy unikać wprowadzania nowych pojęć, takich jak „konkurencyjny zrównoważony rozwój”, bez ich wyjaśnienia. Przedsiębiorstwa czeka twarda walka w okresie odbudowy i potrzebują niestwarzających utrudnień ram ustawodawczych, aby sobie poradzić.

6.4. Podejście promujące tworzenie i wspieranie sojuszy przemysłowych okazało się skuteczne w aktualnych przypadkach baterii i wodoru. EKES jest przekonany, że jest to bardzo dobry instrument, i popiera tworzenie następnych sojuszy w wybranych sektorach – np. sojuszu na rzecz procesorów i technologii półprzewodnikowych, sojuszu na rzecz danych przemysłowych, technologii brzegowych i technologii chmury, sojuszu na rzecz wyrzutni rakiet oraz sojuszu na rzecz lotnictwa bezemisyjnego. Komitet oczekuje jednak, że sojusze będą zawierane w sposób przejrzysty i włączający, ze szczególnym uwzględnieniem mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP.

⁽⁶⁾ Zob. Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 108.

7. Przyspieszenie dwojakiej transformacji

7.1. Jak podkreślono w Zielonym Ładzie, cyfryzacja odgrywa kluczową rolę we wszystkich ekosystemach. Należy zatem zwiększyć inwestycje w całej UE, aby pobudzić siłę wzrostu nowych sektorów ICT, takich jak: gospodarka oparta na danych, internet rzeczy, przetwarzanie w chmurze, robotyka, sztuczna inteligencja i zaawansowana produkcja, a także aby zwiększyć wykorzystanie opracowanych w Europie norm przemysłowych. EKES apeluje do Komisji i państw członkowskich o dopilnowanie, by inwestycje były przeznaczane na rozwiązania cyfrowe, które wnoszą wartość dodaną dla gospodarek europejskich.

7.2. Zapewnienie konkurencyjności Europy w dziedzinie cyfrowej ma najwyższy priorytet. W strategii słusznie zwrócono uwagę na potrzebę szybkiego przyjęcia przez ustawodawców aktu o usługach cyfrowych i aktu o rynkach cyfrowych oraz na niezwykle ważną rolę zharmonizowanych norm w rozwoju jednolitego rynku towarów i umożliwianiu Europie zajęcia pozycji globalnego lidera w dziedzinie technologii, w tym przez wykorzystanie cyfryzacji do osiągnięcia większej efektywności energetycznej. Dobrze funkcjonujący europejski system normalizacji ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów dwojakiej transformacji oraz zwiększenia konkurencyjności i odporności unijnych sektorów przemysłu. EKES apeluje do Komisji o jeszcze silniejsze dążenie do zajęcia pozycji lidera poprzez ustanawianie standardów oraz w ich ustanawianiu, przez promowanie i rozwój istniejących europejskich standardów przemysłowych wspólnie z przedsiębiorstwami. Z zadowoleniem przyjmuje zatem holistyczne podejście Komisji, biorąc także pod uwagę znaczenie sektora usług dla dobrego funkcjonowania jednolitego rynku i sprostania wyzwaniom dwojakiej transformacji.

7.3. Kluczowe znaczenie ma wyposażenie europejskiej siły roboczej w umiejętności cyfrowe na potrzeby nowego etapu uprzemysłowienia. Wejście w erę cyfrową można osiągnąć tylko dzięki wykwalifikowanej i dobrze przygotowanej sile roboczej. Umiejętności są ważnym katalizatorem innowacji i tworzenia wartości dodanej. Zwiększanie zdolności do zatrudnienia wymaga kompleksowych strategii rynku pracy włączających wszystkie odpowiednie zainteresowane strony (partnerów społecznych, instytucje rynku pracy, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, organizatorów szkoleń). Umiejętności i kompetencje cyfrowe muszą stanowić element wszystkich poziomów edukacji, szkolenia i sektorowych partnerów społecznych. Lokalne przedsiębiorstwa powinny uczestniczyć w zarządzaniu edukacją oraz systemami szkolenia zawodowego, ponieważ dobrze znają systemy działania przedsiębiorstw i potrzeby lokalnego rynku. Cyfryzację gospodarki należy promować w sposób włączający i należy zapobiegać wszelkim formom dyskryminacji cyfrowej, szczególnie wobec osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz mieszkańców regionów wiejskich i oddalonych.

7.4. EKES podkreśla, że silny europejski sektor produkcyjny oparty na technologiach niskoemisyjnych lub bezemisyjnych i efektywności energetycznej najlepiej służy gospodarce i klimatowi. Zmniejszenie zdolności produkcyjnych i pozwolenie na ucieczkę zarówno emisji, jak i inwestycji do krajów o mniej ambitnych normach emisji byłoby zasadniczym błędem. Najważniejszym czynnikiem stymulującym zmniejszenie globalnych emisji jest opracowywanie niskoemisyjnych lub bezemisyjnych – a także efektywnych energetycznie – technologii i wprowadzanie ich na globalne rynki. Zadaniem Europy jest wykazanie, że ambitne zmniejszenie emisji jest możliwe bez zagrożeń dla dobrobytu gospodarczego.

7.5. Niezbędne są gospodarka o obiegu zamkniętym⁽⁷⁾ i stworzenie rynków surowców wtórnych. Strategie gospodarowania odpadami oraz obowiązkowa zawartość materiałów pochodzących z recyklingu w opakowaniach i innych produktach mają zasadnicze znaczenie dla stymulowania inwestycji w łańcuchach recyklingu.

7.6. Aby osiągnąć poziom inwestycji niezbędny do sfinansowania Zielonego Ładu, należy również przewidzieć przegląd zasad pomocy państwa w odniesieniu do inwestycji w niskoemisyjne produkty i procesy. Co więcej nowo utworzone fundusze innowacyjne i modernizacyjne, dochody z aukcji w ramach systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS) i proponowane kontrakty na transakcje różnicowe dotyczące dwutlenku węgla powinny zapewnić dodatkowe środki na wspieranie projektów w dziedzinie klimatu i energii i na radzenie sobie ze społecznymi skutkami transformacji, która nie pozostawia nikogo w tyle. Ponadto należy uwzględnić powiązanie strategii przemysłowej z Europejskim Zielonym Ładem i planem działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby.

7.7. EKES popiera przedstawioną w aktualizacji nowej strategii przemysłowej koncepcję mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂. Komitet pragnie podkreślić, że mechanizm ten, wprowadzony dla wybranych sektorów, musi być w pełni zgodny z zasadami WTO, tak aby uniknąć środków odwetowych ze strony partnerów handlowych. W dążeniu do neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla ustalenie podobnych poziomów opłat za emisję w wymiarze międzynarodowym powinno być priorytetowym celem w przyszłych negocjacjach wielostronnych.

⁽⁷⁾ Zob. Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 94 oraz Dz.U. C 14 z 15.1.2020, s. 29.

7.8. Analiza danych będzie odgrywać kluczową rolę w perspektywie krótko- i średnioterminowej. UE potrzebuje zaawansowanych programów analizy danych, które pozwolą ocenić poziom konkurencyjności Europy w porównaniu z naszymi światowymi konkurentami. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje wysiłki na rzecz tworzenia sojuszy branżowych w zakresie danych przemysłowych, technologii brzegowych i technologii chmury obliczeniowej.

Bruksela, dnia 21 października 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

UWAGA: Załącznik do niniejszego dokumentu (opinia uzupełniająca Komisji Konsultacyjnej ds. Przemian w Przemysle – CCMI/185 – „Aktualizacja nowej strategii przemysłowej – wpływ na ekosystem przemysłu sanitarnego” – EESC-2021-02562-00-00-AS-TRA) znajduje się na następnych stronach.

ZAŁĄCZNIK

Opinia Komisji Konsultacyjnej ds. Przemian w Przemysle (CCMI) Aktualizacja nowej strategii przemysłowej – wpływ na ekosystem przemysłu sanitarnego**(opinia uzupełniająca do INT/935)**Sprawozdawca: **Anastasis YIAPANIS**Współsprawozdawca: **Antonello PEZZINI**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	26.4.2021
Podstawa prawna	Artykuł 37 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia uzupełniająca
Sekcja odpowiedzialna	Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle (CCMI)
Data przyjęcia przez komisję CCMI	29.9.2021

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES jest głęboko przekonany, że zdrowie zajmuje centralne miejsce w nowym międzynarodowym kontekście geopolitycznym. Należy koniecznie wspierać silny i skoordynowany europejski ekosystem opieki zdrowotnej, aby wzmocnić strategiczną autonomię przemysłową i suwerenność technologiczną UE oraz poprawić jakość życia obywateli unijnych w oparciu o całościowe podejście z jasno określonymi planami działania oraz wymiernymi i przejrzystymi wskaźnikami efektywności.

1.2. Wraz z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w sektorze należy przeprowadzić oddolne mapowanie i analizy w celu oceny dokładnego charakteru zidentyfikowanych zależności, w tym zagrożeń, jakie stwarzają one dla odporności i funkcjonowania ekosystemu przemysłowego, a także w celu zaradzenia słabościom i niedoborom materiałów strategicznych.

1.3. EKES wyraża przekonanie, że należy podjąć działania, aby stworzyć silniejszy, sprawiedliwszy, skuteczniejszy i bardziej dostępny ekosystem opieki zdrowotnej, charakteryzujący się skutecznym zarządzaniem, odpowiednią dywersyfikacją źródeł zaopatrzenia oraz interoperacyjną i wzajemnie powiązaną strukturą cyfrowej opieki zdrowotnej. UE powinna wypracować odpowiednie zachęty w celu repatriacji strategicznych zdolności produkcyjnych.

1.4. Europa jest uzależniona od innych państw w zakresie dostaw niektórych surowców. Sektor opieki zdrowotnej potrzebuje silniejszych i bardziej zróżnicowanych międzynarodowych łańcuchów dostaw, aby mógł stawić czoła przyszłym kryzysom. EKES z zadowoleniem przyjmuje zapowiedzianą propozycję utworzenia unijnego urzędu ds. gotowości i reagowania na wypadek stanu zagrożenia zdrowia.

1.5. EKES podkreśla, że należy zwiększyć wysiłki, między innymi poprzez synergię między sektorem publicznym a prywatnym. Na szczeblu Unii pilnie potrzebna jest prognoza strategiczna promująca sprawiedliwą dostępność sprzętu i dostęp do ekosystemu opieki zdrowotnej, większą solidarność, sprawiedliwość i współpracę wielostronną. EKES apeluje, aby zapewnić dobrostan społeczny poprzez łatwiejszy dostęp do skutecznych leków wysokiej jakości dla wszystkich mieszkańców Unii.

1.6. Potencjalna synergia między dużymi przedsiębiorstwami a MŚP nie jest w pełni wykorzystywana, co poważnie utrudnia wzmocnienie pozycji MŚP i nie pozwala sektorowi opieki zdrowotnej stać się inkubatorem przełomowych odkryć. Należy skutecznie koordynować instrumenty wsparcia inwestycji, a także opracować szczegółowe zaproszenia do składania wniosków dla MŚP działających w tym sektorze.

1.7. EKES wzywa do zwiększenia przejrzystości w zakresie wymiany danych dotyczących zdrowia i wykorzystania sztucznej inteligencji, do zniesienia barier regulacyjnych oraz do wsparcia wspólnego podejścia UE do korzystania z usług telemedycznych. W pełni popiera rozmieszczenie europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia przy całkowitym poszanowaniu praw jednostki i ochrony danych osobowych.

1.8. Sektor opieki zdrowotnej może w znacznym stopniu przyczynić się do neutralności klimatycznej UE, wykorzystując odpowiednio opracowane strategie gospodarowania odpadami, nowe modele biznesowe gospodarki o obiegu zamkniętym oraz zwiększoną zdolność przepustową infrastruktury transportowej.

1.9. Inwestowanie w badania i rozwój ma zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju sektora opieki zdrowotnej. Polityka europejska musi zachęcać do inwestycji publicznych i prywatnych, tak aby uwzględniały one aspekty społeczne i zdrowotne.

1.10. EKES apeluje o większe zaangażowanie w procedury regulacyjne dotyczące opracowania zharmonizowanych norm jakości i bezpieczeństwa dla środków ochrony i wyrobów medycznych. Wzywa do ustanowienia jasnych mandatów dla organów normalizacyjnych w procesie techniczno-regulacyjnym.

1.11. Aby sprostać nowym wyzwaniom związanym z Zielonym Ładem, potrzebne są specjalne programy umożliwiające szkolenie, przekwalifikowanie, podnoszenie kwalifikacji i uczenie się przez całe życie pracowników opieki zdrowotnej w Europie. Należy przy tym skupić się nie tylko na pracownikach służby zdrowia, lecz również na naukowcach, nauczycielach, przedstawicielach mediów i samych pacjentach. EKES apeluje zatem, aby na szczeblu UE szerzej informowano o prawach konsumentów/pacjentów przy pełnym zaangażowaniu partnerów społecznych i odpowiednich organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

1.12. EKES wzywa Komisję do kontynuowania współpracy i dialogu między zainteresowanymi stronami na temat odporności sektora farmaceutycznego, w oparciu o istniejącą strukturę w ramach strategii farmaceutycznej dla Europy, oraz do dalszego rozwijania silnej, zrównoważonej i cyfrowej transformacji ekosystemu przemysłu sanitarnego, jak określono w strategii przemysłowej dla Europy.

2. Kontekst i wprowadzenie

2.1. Pandemia COVID-19 wywołała we wszystkich państwach członkowskich UE niespotykany dotąd kryzys, który w przeciwieństwie do innych sytuacji kryzysowych wpłynął zarówno na podaż, jak i na popyt, a także na całe społeczeństwo. W porównaniu z innymi częściami świata UE odczuła dotkliwie skutki kryzysu i odnotowała więcej zgonów na milion mieszkańców niż przewidyują tendencje światowe⁽¹⁾. Unia zareagowała odpowiednio, w sposób niemalże skoordynowany. Można byłoby osiągnąć więcej, gdyby UE była lepiej przygotowana jako wspólnota na tego rodzaju wstrząs.

2.2. Jednolity rynek jest jednym z najważniejszych osiągnięć w ramach projektu Unii Europejskiej. Nadal istnieją bariery wynikające z niejednolitego stosowania prawodawstwa UE w państwach członkowskich. Pandemia COVID-19 spotęgowała te bariery, ukazując przede wszystkim kruchość łańcuchów wartości i nasilenie problemów z dystrybucją. Stało się jasne, że UE jest zależna od państw trzecich w zakresie produktów medycznych.

2.3. W 2018 r. sektor opieki zdrowotnej zapewnił ponad 7 mln miejsc pracy⁽²⁾. Jest on ważnym atutem dla jednolitego rynku, zważywszy, że oferuje ponad 800 000 bezpośrednich miejsc pracy i generuje 109,4 mld EUR nadwyżki handlowej⁽³⁾. W 2019 r. producenci leków wnieśli największy wkład pod względem inwestycji w badania i rozwój, natomiast europejski rynek elektromedyczny osiągnął wartość 120 mld EUR. UE przeznacza jednak mniej na inwestycje w porównaniu z jej partnerami handlowymi: na innowacje w dziedzinie zdrowia przeznacza się w UE 19,2 % nakładów na badania i rozwój w przemyśle, w porównaniu np. z 26,4 % w USA. Europa jest głównym ośrodkiem światowego przemysłu sprzętu medycznego. Unijny rynek wyrobów medycznych, na którym działa około 32 000 przedsiębiorstw i zatrudnionych jest 730 000 pracowników, stanowi jedną trzecią rynku światowego.

3. Uwagi ogólne

3.1. Zdrowie jest jednym z megatrendów przyszłości, zwłaszcza w Europie, a w nowym kontekście geopolitycznym kluczowe znaczenie ma wspieranie ekosystemu przemysłowego opieki zdrowotnej, który przyczynia się do strategicznej autonomii i suwerenności technologicznej UE.

3.2. EKES uważa, że komunikat Komisji Europejskiej sytuje przemysł, a zwłaszcza sektor opieki zdrowotnej, w centrum polityki europejskiej, dostrzegając w nim zdolność do napędzania istotnych zmian, rozpoznawania nowych potrzeb i wyzwań społecznych oraz oferowania innowacyjnych i konkurencyjnych rozwiązań. Wzywa jednak, aby przyjąć bardziej całościowe podejście w porównaniu z podejściem Komisji, które skupia się głównie na przemyśle. Na decydentkach i decydentach spoczywa duża odpowiedzialność, ponieważ zdrowie jest jedną z podstaw egzystencji

⁽¹⁾ Badanie PE: Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries [Wpływ pandemii COVID-19 na przemysł UE].

⁽²⁾ Eurostat – statystyki dotyczące personelu opieki zdrowotnej.

⁽³⁾ Międzynarodowy handel towarami według rodzaju towarów.

jednostki i bez wątplenia jej najcenniejszym dobrem. EKES apeluje zatem, aby na szczeblu UE szerzej informowano o prawach konsumentów/pacjentów, w tym o prawach podstawowych zapisanych w Karcie praw podstawowych UE. UE potrzebuje solidnego i skoordynowanego systemu opieki zdrowotnej.

3.3. Struktura przemysłowa ekosystemu opieki zdrowotnej jest rozbudowana i obejmuje kilka dużych podmiotów oraz znaczną liczbę MŚP. Potencjalne synergie między tymi dwiema grupami nie są jednak w pełni wykorzystywane, co poważnie utrudnia wzmocnienie pozycji MŚP. W efekcie ekosystem opieki zdrowotnej nie funkcjonuje w pełnym zakresie i napotyka przeszkody jako potencjalny inkubator nowych innowacyjnych odkryć.

3.4. Ekosystem przemysłowy opieki zdrowotnej potrzebuje silnego rynku wewnętrznego z rozbudowaną infrastrukturą produkcyjną i dystrybucyjną. EKES podkreślał już wcześniej znaczenie „sprawnie funkcjonującego, sprawiedliwego i skutecznego rynku wewnętrznego, który z jednej strony promuje i nagradza prawdziwe innowacje medyczne o rzeczywistej wartości dodanej dla opieki zdrowotnej, a z drugiej strony zwiększa konkurencję w celu zapewnienia sprawiedliwego i przystępnego cenowo dostępu do leków”⁽⁴⁾.

3.5. Wydaje się, że istnieje znaczna potrzeba zwiększenia integracji jednolitego rynku poprzez zapewnienie skuteczniejszego zarządzania, zwłaszcza w sektorze przemysłowym opieki zdrowotnej⁽⁵⁾: dobrze funkcjonujący jednolity rynek i polityka konkurencji umożliwiają bowiem silną dynamikę działalności gospodarczej, która może odegrać zasadniczą rolę w dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia w UE i zapobiec rozdrobnieniu struktury opieki zdrowotnej.

3.6. Pandemia COVID-19 dowiodła, że współpraca i solidarność między państwami podnoszą zdolność UE do reagowania i zwiększają jej ogólną odporność. Na szczeblu Unii pilnie potrzebna jest prognoza strategiczna, zwłaszcza że pandemia dotknęła w większym stopniu sektory i łańcuchy wartości, które mają wzajemne powiązania transgraniczne.

3.7. Zależności strategiczne mają wpływ na podstawowe interesy UE. Dotyczą one w szczególności obszarów bezpieczeństwa i ochrony, zdrowia Europejczyków oraz możliwości dostępu do towarów, usług i technologii, które mają kluczowe znaczenie dla transformacji ekologicznej i cyfrowej stanowiących sedno priorytetów UE.

3.8. EKES zalecił przedstawienie „jasnej, namacalnej i wszechstronnej strategii krótko-, średnio- i długoterminowej na rzecz europejskiego przemysłu” i wezwał Komisję do „opracowania konkretnego planu działania zawierającego klarowne cele roczne i procedury monitorowania i obejmującego ścisłą współpracę ze wszystkimi właściwymi interesariuszami”⁽⁶⁾, podkreślając jednocześnie, że „[r]ola pracodawców, przedsiębiorców i zaangażowanie sektora prywatnego w stymulowanie zmian strukturalnych są kluczowe dla transformacji przemysłowej”⁽⁷⁾.

3.9. Postęp w medycynie jest siłą napędową innowacyjnego przemysłu medyczno-farmaceutycznego. Jednym z ważnych problemów, który wymaga natychmiastowego rozwiązania, jest brak przystępności cenowej lub niedostępność leków. Należy zapewnić dobrostan społeczny poprzez łatwy dostęp do wysokiej jakości i skutecznych leków dla wszystkich obywateli mieszkających w UE. Wystąpienie Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej ma poważne konsekwencje dla producentów sprzętu medycznego.

3.10. Uzależnienie Europy od niektórych surowców pochodzących od zaledwie kilku producentów i krajów było widoczne podczas pandemii COVID-19. W dodatku nawet technologie ekologiczne i cyfrowe, często powiązane z systemem przemysłu sanitarnego, również zależą od szeregu deficytowych surowców sprowadzanych do Europy, przy czym bardzo dużą część potrzebnych metali ziem rzadkich pochodzi od jednego dostawcy, którym są Chiny⁽⁸⁾. Wzmocnienie i zróżnicowanie międzynarodowych łańcuchów dostaw ma również zasadnicze znaczenie dla rozwoju sektora zdrowia i zadbania o to, by UE była w przyszłości gotowa stawić czoła kryzysom takim jak pandemia COVID-19. Ostatecznym celem powinno być wyeliminowanie słabych punktów oraz stworzenie stabilnego, przewidywalnego i zasobooszczędnego środowiska handlowego. Z zadowoleniem należy przyjąć zapowiedź utworzenia unijnego urzędu ds. gotowości i reagowania na wypadek stanu zagrożenia zdrowia.

3.11. Europa odniosła sukces w zakresie strategii rozwijania partnerstw publiczno-prywatnych w celu stymulowania badań i rozwoju w przemyśle farmaceutycznym, ale kwoty, jakie na to przeznaczają, stanowią jedną dziesiątą wydatków amerykańskiego Biomedical Advanced Research and Development Authority (BARDA) (Urząd ds. Zaawansowanych Badań Biomedycznych i Rozwoju).

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie strategii farmaceutycznej (Dz.U. C 286 z 16.7.2021, s. 53).

⁽⁵⁾ Pytania i odpowiedzi: Program UE dla zdrowia na lata 2021–2027.

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u w sprawie nowej strategii przemysłowej dla Europy (Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 108).

⁽⁷⁾ Opinia EKES-u w sprawie transformacji przemysłowej w kierunku ekologicznej i cyfrowej gospodarki europejskiej (Dz.U. C 56 z 16.2.2021, s. 10).

⁽⁸⁾ Na przykład platyna do produkcji czystego wodoru, krzem metaliczny do paneli słonecznych i lit do samochodów elektrycznych.

3.12. Największe możliwości w nadchodzących latach będą związane z cyfrowymi technologiami medycznymi. Niezależnie od tego, czy chodzi o produkty lecznicze, sprzęt i procedury medyczne, czy też środki stosowane w profilaktyce, diagnostyce i leczeniu chorób, wszystkie one mają zasadnicze znaczenie dla ogółu obywateli Unii. Przygotowywane rozporządzenie w sprawie sztucznej inteligencji⁽⁹⁾, wniosek ustawodawczy w sprawie europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia⁽¹⁰⁾ oraz normalizacja zapewnią większą jasność w zakresie wymiany danych dotyczących zdrowia i wykorzystania sztucznej inteligencji, wyeliminują bariery regulacyjne i będą wspierać wspólne podejście UE do korzystania z usług telemedycznych, natomiast akt w sprawie zarządzania danymi⁽¹¹⁾ powinien zagwarantować wymianę danych dotyczących zdrowia przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony danych osobowych i poszanowaniu innych praw człowieka.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Transformacja cyfrowa sektora opieki zdrowotnej stanowi ogromną szansę. Przeprowadzenie tej dwójakiej transformacji może zapewnić Unii dalszą przewagę konkurencyjną w złożonym i niespokojnym środowisku międzynarodowym. Unia Europejska może opracować najnowocześniejsze technologie, w szczególności technologie predykcyjne, inwestując zwłaszcza w wysokowydajne technologie obliczeniowe i sztuczną inteligencję. Pandemia ujawniła pilną potrzebę wprowadzenia inteligentnych usług zdrowotnych, takich jak telezdrowie.

4.2. Sektor opieki zdrowotnej może również w znacznym stopniu przyczynić się do neutralności klimatycznej UE poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w ramach łańcuchów wartości. W związku z tym, że sektor ten wytwarza znaczne ilości odpadów w postaci niewykorzystanych leków oraz zużytego sprzętu medycznego i osobistego, należy wzmocnić politykę gospodarowania odpadami. Konieczne jest też opracowanie nowych modeli biznesowych gospodarki o obiegu zamkniętym oraz zwiększenie zdolności przepustowej infrastruktury transportowej, przy jednoczesnym zaangażowaniu wszystkich państw członkowskich i zainteresowanych stron w obniżenie emisyjności łańcuchów wartości.

4.3. Zdrowie ludzkie zależy ostatecznie od produktów i usług ekosystemowych (takich jak dostępność wody słodkiej, żywności i źródeł paliwa), które są niezbędne dla zapewnienia dobrego zdrowia ludzkiego i produktywnego źródła utrzymania. Utrata różnorodności biologicznej może wywierać istotny bezpośredni wpływ na zdrowie ludzi, jeżeli usługi ekosystemowe nie są już w stanie adekwatnie zaspakajać potrzeb społecznych.

4.4. Medycyna tradycyjna nadal odgrywa zasadniczą rolę w ochronie zdrowia, zwłaszcza w podstawowej opiece zdrowotnej. Stosowanie roślin leczniczych jest najpowszechniejszym narzędziem leczenia w medycynie tradycyjnej i medycynie komplementarnej na całym świecie. Wiele społeczności polega na produktach naturalnych pozyskiwanych z ekosystemów nie tylko w celu pozyskiwania żywności, ale również do celów leczniczych i kulturowych.

4.5. Do innych ważnych kierunków, które należy rozważyć, należą gromadzenie zapasów strategicznych i repatriacja unijnych przedsiębiorstw, co wchodzi w zakres wspólnych kompetencji UE. W miarę rozwoju technologii, a wraz z nią zdolności produkcyjnych, UE musi wypracować odpowiednie zachęty, aby przenieść strategiczne zdolności produkcyjne na swój obszar. Kluczową rolę w tym względzie mogą odegrać bodźce podatkowe.

4.6. Niezbędne jest przeprowadzenie oddolnego mapowania i analizy z udziałem państw członkowskich i przedstawicieli branży, aby dokonać bardziej szczegółowej oceny charakteru stwierdzonych zależności, w tym zagrożeń, jakie stanowią one dla odporności i funkcjonowania ekosystemów przemysłowych w UE, a także ewentualnych perspektyw ograniczenia tych zależności, jak również sporów handlowych i cyberataków w przyszłości.

4.7. Inwestowanie w badania i rozwój ma zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju sektora opieki zdrowotnej. Niezależnie od środków z funduszy UE, polityka europejska musi w jak największym stopniu pobudzać inwestycje publiczne i prywatne. Rozwój partnerstw publiczno-prywatnych, takich jak IMI2, będzie zachęcać producentów do inwestowania w działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną, która ma zasadnicze znaczenie dla przyszłych odkryć medycznych, oraz do prowadzenia takiej działalności. Tego rodzaju inicjatywy dają Europie możliwość utrzymania się w czołówce pod względem innowacji medycznych.

4.8. Równie ważne jest wspieranie wysiłków państw członkowskich na rzecz łączenia zasobów publicznych za pośrednictwem ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania (IPCEI) w sektorach, w których sam rynek nie jest w stanie zapewnić przełomowych innowacji, jak ma to miejsce w sektorze farmaceutycznym.

4.9. Należy wspierać konkurencyjność przemysłu poprzez silne ramy praw własności intelektualnej, które wzmocniają i chronią innowacje. Dostęp do danych ma także zasadnicze znaczenie dla producentów, zwłaszcza dla MŚP, które mocno ucierpiały w wyniku pandemii i które należy zachęcać do zwiększania skali działalności i rozwoju. UE potrzebuje specjalnie opracowanych strategii politycznych w zakresie analizy dużych zbiorów danych oraz interoperacyjnej infrastruktury dostępu do danych.

⁽⁹⁾ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego zharmonizowane przepisy dotyczące sztucznej inteligencji (akt w sprawie sztucznej inteligencji) i zmieniającego niektóre akty ustawodawcze Unii (COM(2021) 206 final).

⁽¹⁰⁾ Komunikat „Europejska strategia w zakresie danych” (COM(2020) 66 final).

⁽¹¹⁾ Wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie europejskiego zarządzania danymi (akt w sprawie zarządzania danymi) (COM(2020) 767 final).

4.10. MŚP muszą również mieć łatwy dostęp do finansowania, aby mogły dobrze prosperować i rozwijać się. Oznacza to również możliwość korzystania ze źródeł finansowania alternatywnych w stosunku do zwykłych kredytów bankowych, takich jak kapitał *private equity* lub kapitał wysokiego ryzyka. Instrumenty wsparcia inwestycji muszą być skutecznie koordynowane, z uwzględnieniem linii przeznaczonych specjalnie dla MŚP działających w tym sektorze. Pod tym względem ważne jest, aby inicjatywy wynikające z unijnych ram zrównoważonego finansowania, w tym wdrożenie systematyki, zostały opracowane w taki sposób, aby stanowić szansę dla gospodarki europejskiej, uwzględniając zarówno potrzeby rynków finansowych, jak i wyzwania stojące przed przemysłem.

4.11. Opracowanie europejskiego formatu wymiany elektronicznych kart zdrowia w celu odblokowania transgranicznego przepływu danych dotyczących zdrowia stanowi ramy dla dalszego rozwoju wspólnych specyfikacji technicznych na rzecz bezpiecznej wymiany danych medycznych między państwami członkowskimi UE, w odniesieniu do których Europejski Komitet Normalizacyjny opracowuje obecnie specyfikacje techniczne. EKES apeluje o większe zaangażowanie odnośnych zainteresowanych podmiotów i włączenie ich w procedury regulacyjne dotyczące opracowania zharmonizowanych norm jakości i bezpieczeństwa dla środków ochrony indywidualnej i wyrobów medycznych.

4.12. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności może posłużyć do zaspokojenia wielu potrzeb ekosystemu opieki zdrowotnej poprzez inwestycje w krajowe systemy opieki zdrowotnej i ich reformy, wzmocnienie odporności i gotowości na sytuacje kryzysowe, podstawową opiekę zdrowotną, zwiększenie sprawiedliwego i przejrzystego dostępu do usług, rozwiązanie problemu słabości łańcucha dostaw i umiejętności cyfrowych pracowników służby zdrowia, rozwiązywania w zakresie telemedycyny oraz badania, rozwój i innowacje.

4.13. EKES wzywa do opracowania specjalnych programów umożliwiających szkolenie, przekwalifikowanie, podnoszenie kwalifikacji i uczenie się przez całe życie pracowników opieki zdrowotnej w Europie, zgodnie z ich kluczową rolą zawodową i społeczną, postępem technologicznym i nowymi wymogami dotyczącymi wzmocnienia zrównoważonego rozwoju. Aby dysponować wykwalifikowanymi pracownikami, którzy będą w stanie sprostać nowym wyzwaniom związanym z Zielonym Ładem, potrzeba jasnych strategii szkoleniowych realizowanych przez zainteresowane strony reprezentujące ten sektor.

4.14. EKES zauważył już wcześniej, że „[n]owe strategie polityczne w zakresie umiejętności należy opracować przy zaangażowaniu organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych z myślą o przyspieszeniu adaptacji systemów kształcenia i szkolenia, tak aby odpowiadały one zapotrzebowaniu na nowe miejsca pracy”⁽¹²⁾. W sektorze zdrowia należy skupić się nie tylko na pracownikach opieki zdrowotnej, lecz także na badaczach i badaczkach, nauczycielach, wszelkiego rodzaju decydentkach i decydentach, przedstawicielach mediów, samych pacjentach i reprezentujących ich organizacjach.

4.15. Strategiczne zamówienia publiczne odgrywają kluczową rolę w zbliżaniu do siebie przemysłu UE, ośrodków badawczych oraz unijnych i krajowych organów regulacyjnych, zwłaszcza w sektorze opieki zdrowotnej, a także ułatwiają współpracę publiczno-prywatną, wychodząc naprzeciw potrzebom publicznych i prywatnych systemów opieki zdrowotnej i umożliwiając zakup innowacyjnych i przystępnych cenowo technologii medycznych, w tym rozwiązań ekologicznych i cyfrowych oraz klauzul społecznych⁽¹³⁾.

4.16. EKES wezwał już instytucje UE i państwa członkowskie do wykazania politycznej woli wdrożenia „paktu na rzecz przyszłości Europy w zakresie zdrowia”⁽¹⁴⁾, który odzwierciedla podstawowe wartości Unii Europejskiej.

4.17. Inicjatywa zorganizowanego dialogu⁽¹⁵⁾ zapowiedziana w strategii farmaceutycznej ma zasadnicze znaczenie dla Europy w celu określenia przyczyn i czynników powodujących potencjalne słabości i zależności w łańcuchach dostaw leków.

4.18. EKES w pełni popiera uruchomienie europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia⁽¹⁶⁾, aby zapewnić niezbędną infrastrukturę wymiany danych dla narzędzi diagnostycznych i leczenia, w kontekście współpracy i zaangażowania się w wysiłki na rzecz współinwestowania w ekosystemy opieki zdrowotnej nowej generacji w całym łańcuchu wartości.

⁽¹²⁾ Opinia EKES-u w sprawie *nowej strategii przemysłowej dla Europy* (Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 108).

⁽¹³⁾ Kwestie społeczne w zakupach – przewodnik dotyczący uwzględniania kwestii społecznych w zamówieniach publicznych (wydanie drugie) (Dz.U. C 237 z 18.6.2021).

⁽¹⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie *ustanowienia Programu działań Unii w dziedzinie zdrowia na lata 2021–2027* (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 251).

⁽¹⁵⁾ Zorganizowany dialog na temat bezpieczeństwa dostaw leków.

⁽¹⁶⁾ Komisja ogłasza otwarte konsultacje publiczne poświęcone europejskiej przestrzeni danych dotyczących zdrowia.

4.19. EKES sądzi, że należy stosować zharmonizowane normy jako instrument służący spełnianiu podstawowych wymogów w zakresie bezpieczeństwa produktów. Towarzyszyć temu powinny instrumenty pomagające wprowadzić produkty na rynek. Unia Europejska musi unikać nadmiernej regulacji produktów, a priorytetem powinno być zmniejszenie obciążeń administracyjnych wynikających z nadmiernej ilości przepisów, przy jednoczesnym zapewnieniu łatwego dostępu do dokumentacji, rzetelnych informacji, sprawnej wymiany najlepszych praktyk i skutecznej współpracy.

4.20. Ponadto EKES wzywa Komisję do kontynuowania współpracy i dialogu między wszystkimi zainteresowanymi stronami w celu wzmocnienia odporności systemu farmaceutycznego UE na przyszłe kryzysy, w oparciu o istniejące mechanizmy określone w strategii farmaceutycznej dla Europy⁽¹⁷⁾ i strategii przemysłowej dla Europy⁽¹⁸⁾. EKES wzywa również Komisję do stworzenia dalszych synergii między państwami członkowskimi, do przedstawienia nowych inicjatyw mających na celu wzmocnienie koordynacji różnych systemów krajowych (zgodnie z TFUE⁽¹⁹⁾) oraz do dalszego rozwijania silnej, zrównoważonej i cyfrowej transformacji ekosystemu przemysłu sanitarnego.

Bruksela, dnia 29 września 2021 r.

Pietro Francesco DE LOTTO
Przewodniczący
Komisji Konsultacyjnej ds. Przemian w Przemysle

⁽¹⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0761>

⁽¹⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX:52020DC0102>

⁽¹⁹⁾ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.